

obč. zák. tím způsobem, že žalobkyně pro Otakara T-a skutečně po dlouhou dobu, skoro 38 let, práce konala a on je od ní přijímal, při čemž obě strany jednaly v předpokladu, že se toto konání služeb neděje bezplatně. Tím byl poměr mezi žalobkyní a Otakarem T-em v příčině oněch prací zvláště upraven a není proto případné, odkazují-li odpůrci dovoatelky na rozhodnutí čis. 450 a 2134 sb. n. s., jichž podkladem byl ostatně poměr mezi dítětem a otcem, pokud se týče mezi schovancem a pěstounem, tedy poměr zcela odlišný od poměru žalobkyně k jejímu strýci. Na souzený případ hodí se spíše právní vývody obsažené v rozhodnutí čis. 9173 sb. n. s. Pokud jde o odměnu za konané práce hospodyňské a za ošetřování v nemoci, bylo sice zjištěno, že Otakar T. poskytoval žalobkyni stravu, šaty a menší nezjištěné částky peněz, že jí zřídil služebnost bytu a že jí odevzdal vkladní knížky na 50.000 Kč a na 12.000 Kč, avšak žalobkyně se přes to domáhá na žalované pozůstatosti přiměřené úplaty za své práce podle § 1152 obč. zák. Byla-li žalobkyně k zůstaviteli v poměru služebním a nebyl-li plat smlouvou stanoven ani nebyla umluvena bezplatnost, nelze jí nárok na přiměřenou úplatu podle § 1152 obč. zák. odpírati. Tato otázka přiměřenosti platu jakož i otázka, zdali a pokud chtěl zůstavitel žalobkyni odměniti za konané služby tím, co jí za svého života věnoval, nebyly však nižšími soudy vzaty na přetřes pro jejich pochybený právní názor a z téhož důvodu se nižší soudy neobíraly ani dalšími námitkami žalované strany, zejména námitkou promlčení.

Čís. 10067.

Cizoložství obdarované manželky jest hrubým nevděkem podle § 948 obč. zák.

Byla-li darovací smlouva ohledně nemovitosti smísena s jiným úplatným právním jednáním, an se obdarovaný zavázal zaplatiti (úrokovati) část pohledávek váznoucích na nemovitosti, nelze se domáhati zrušení smlouvy a vrácení darované nemovitosti (§ 948 obč. zák.), leč že by dárce nejen pro svou osobu propustil obdarovaného ze závazků jím ve smlouvě převzatých, nýbrž by se i o to postaral, by obdarovaný také věřitelem byl ze závazků těch platně propuštěn.

Při t. zv. smíšených smlouvách lze se (z důvodu nevděku obdarovaného) domáhati jen vydání toho, oč hodnota prospěchu poskytnutého obdarovanému převyšuje závazky jím převzaté, nikoliv však vrácení darované věci samé.

(Rozh. ze dne 30. června 1930, Rv I 1734/29.)

Žalobce domáhal se na své manželce, by smlouva, jíž jí odstoupil část svých nemovitostí, byla prohlášena za zrušenou, by manželka byla uznána povinnou, nemovitosti žalobci zpět odevzdati a svoliti, by na nemovitosti bylo pro žalobce vloženo vlastnické právo. Jako důvod zrušení smlouvy uváděl žalobce, že se žalovaná dopustila cizoložství,

v čemž spatřoval hrubý nevděk žalované podle § 948 obč. zák. Oba nižší soudy uznaly podle žaloby, odvolací soud z těchto důvodů: Žalovaná dopustila se proti žalobci (kromě přestupku podle § 491 tr. zák.) cizoložství, tedy nejhrubšího porušení manželských povinností a byla za to právoplatně odsouzena trestním soudem. Toto její zavinění, zakládající hrubý nevděk proti žalobci ve smyslu § 948 obč. zák., nemůže býti vyváženo vytýkaným jednáním žalobcovým, i když v jednání tom shledána byla žalobcova spoluvina na rozvodu. Odvolatelka dovozuje, že právní jednání vtělené ve smlouvu odstupní ze dne 28. března 1925 není smlouvou darovací ve smyslu § 938 obč. zák., nýbrž nejvýše smlouvou smíšenou, částečně úplatnou, částečně neúplatnou; o daru prý by se mohlo mluvit jen potud, pokud by hodnota prospěchu majetkového jí poskytnutého převyšovala převzaté závazky. Žalovaná prý převzala třetinu hypotekárního dluhu k osobnímu placení a k zúrokování a prý se zavázala také plnit požívací právo vyhrazené žalobci. Vzhledem k tomu prý předmětem odvolání daru nemohly by býti postoupené nemovitosti, nýbrž jen peněžitá částka, rovnající se rozdílu mezi cenou postoupené nemovitosti a hodnotou převzatých závazků. K těmto vývodům nelze přisvědčiti. Předmětem darování byly nemovitosti (podíl nemovitostní) obtížené závadami. Závady tyto zmenšují sice cenu postoupených nemovitostí a tím i cenu daru, jejich převzetí není však úplatou ve smyslu §§ 917 a 921 obč. zák., Úplatou ve smyslu těchto zákonných ustanovení jest rozuměti jen majetkové hodnoty, které se plní navzájem ze jmění spolusmluvníka. Žalovaná však ze svého jmění žalobci nic navzájem neposkytla. Převzala jen k zaplacení a zúrokování část hypotekárního dluhu, zajištěného na postoupené nemovitosti a zavázala se trpěti žalobci vyhrazené spoluužívání darované nemovitosti. Tato břemena převzatá stranou žalovanou s darovanou nemovitostí nejsou na závadu, by se žalobce nedomáhal zrušení daru. I kdyby bylo správné tvrzení, že tu nejde o čisté darování, nýbrž o právní jednání z části úplatné, z části neúplatné, nebylo by lze v tomto případě to a ono dělit, ano jinak jde o jednání jednotné, při němž žalovaná ze svého jmění nic žalobci neposkytla. Ana se žalovaná provinila proti žalobci hrubým nevděkem, může se žalobce domáhati zrušení celé smlouvy, pokud není na újmu žalované strany bezdůvodně obohacen. Tvrzení, že žalovaná jako nastávající manželka žalobcova měla podle ustanovení § 91 obč. zák. právo (§ 940 obč. zák.) na zajištění slušné výživy a že ani proto nelze mluvit o darování, není správné. Nárok na takovéto zajištění zákon manželce nepřiznává. Žalovaná nemůže se s úspěchem dovolávat ani toho, že se žalobce vzdal ve smlouvě výslovně práva odporovati její platnosti z jakékoli příčiny vůbec, a zvláště pro zkrácení přes polovici. Jak doličeno, šlo o darování. Práva odvolati dar pro hrubý nevděk obdarovaného nelze se předem platně zříci. Zřeknutí takové podporovalo by jen hrubý nevděk provinilého obdařeného a odporovalo by tudíž dobrým mravům (§ 879 obč. zák.).

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Dovolání napadá odvolací rozsudek pro právní mylnost (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), majíc za to, že nižší soudy mylně rozřešily otázky, zda smlouva, o jejíž zrušení jde, jest smlouvou darovací a zda se žalovaná dopustila na žalobci, jímž byla obdarována, hrubého nevděku. Na tuto otázku odpověděl odvolací rozsudek právem kladně a svou odpověď v podstatě také správně odůvodnil. Názor dovolatelův, že tvrzený nevděk žalované nelze míti za hrubý, protože byl vyvážen žalobcovým chováním, pro něž ve sporu o rozvod manželství bylo uznáno, že i žalobce má na rozvodu vinu, neobstojí. Šlo u žalobce jen o slovní urážky na cti a o projevy nevážnosti k manželce, jež byly většinou vyvolány rodinnými neshodami a se z podstatné části staly až po cizoložství, v němž byl shledán hrubý nevděk. Žalobcovým chováním mohly snad býti vyváženy urážky, kterých se i žalovaná dopustila na žalobci a pro které byla mimo jiné též trestním soudem uznána vinnou. Ale nikterak jím nemůže býti vyváženo její cizoložství, neboť jím se dovolatelka dopustila nejhrubšího porušení povinnosti manželské věrnosti s možnými nedozírnými důsledky pro žalobce podle rodinného práva a vydala ho zároveň veřejnému posměchu způsobem pro muže dbalého své rodinné a manželské cti nejtrapnějším a nejcitelnějším. Správně seznaly a odůvodnily nižší soudy také, že tu nejde o smlouvu darovací, nýbrž že tu v pravdě jde o smlouvu darovací. Ale neprávem mají za to, že se žalobce může domáhati zrušení této darovací smlouvy žalobou ve znění, v kterém ji podal, za stavu věci, jež nižší soudy dosud zjistily. Řečená smlouva není smlouvou jen darovací, nýbrž jest smíšená s jiným právním jednáním za plat. Podle jejích odstavců »za třetí« a »za čtvrté« se žalobkyně zavázala zaplatiti, pokud se týče úrokovati jednu třetinu pohledávek váznoucích na nemovitostech a snášeti, že žalobce bude odstoupené nemovitosti společně se žalovanou až do své smrti požívati. Posléze uvedené právo neb břemeno by ovšem zrušením darovací smlouvy a vkladem práva vlastnického na nemovitost pro žalobce zaniklo konsolidací a nebylo by proto překážkou pro úspěch žaloby (sr. rozh. čís. 2765 sb. n. s.). Ale jinak se věc má s povinností, zaplatiti a úrokovati spořitelní dluh. Tu nešlo jen o břemeno, které na darované nemovitosti vázlo, muselo býti obdarovanou převzato a zmenšovalo jen cenu nemovitosti a daru. Tu šlo o samostatný závazek obdarované, o jehož splnění mohla býti žalobcem (§§ 1404 a násl. obč. zák.), po případě i spořitelnou (§ 881 obč. zák.) žalována. Převzetím tohoto závazku zmenšil se zvýšením jejích dluhů stav jmění obdarované bez ohledu k tomu, co darem nabyta. Žalovaná jako nabyvatelka darovaného jmění poskytla takto určitou vzájemnou hodnotu ze svého jmění, neboť převzatý závazek by trval dále, i kdyby žalovaná vlastnictví k nemovitosti jím zatížené pozbyla jakýmkoli způsobem, zejména i po zrušení darovací smlouvy. Jde o tak zvanou smlouvu smíšenou. Při těch lze se však — jak dovolací soud uznal a obšírně odůvodnil ve svém rozh. čís. 2390 sb. n. s. ve shodě s rozhodnutím bývalého vídeňského nejvyššího soudu

čís. 4659 sbírky Glaser-Ungerovy, zapsaného v rep. nál. pod čís. 6 podle § 948 obč. zák. domáhati jen vydání toho, oč hodnota poskytnutého obdarovanému převyšuje závazky jím převzaté, nikoli však vrácení darované věci samé. Této právní zásadě nevyhovuje žalobní návrh, směřující ke zrušení darovací smlouvy a k vrácení darovaných nemovitostí a nemůže býti potvrzen napadený rozsudek, vyhovující tomuto žalobnímu nároku, nýbrž bylo by žalobu zamítnouti. Jiná by ovšem byla věc, kdyby bylo zjištěno, čemuž nasvědčuje celkový žalobcův přednes, což však dosud nebylo přivedeno výslovně na přetřes, že žalobce, žádaje zrušení darovací smlouvy, nejen pro svou osobu propouští žalovanou ze závazků jí v této smlouvě převzatých, nýbrž také se postaral pokud se týče se zavazuje, s úspěchem se postarati, by žalovaná i spojitelnou byla platně z oněch závazků propuštěna, aneb že se jí dostane plné náhrady toho, oč její jmění převzatými závazky snad skutečně již bylo ztenčeno. Po této stránce není pro správné právní posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) ve zjištěních nižších soudů a v přednesu stran dostatečného skutkového základu. Proto bylo napadený rozsudek zrušiti (§ 496 čís. 3 c. ř. s.) a jelikož je třeba jednati i v první stolici, by se věc stala zralou k rozhodnutí, zrušiti i první rozsudek a vrátiti věc první stolici.

Čís. 10068.

Neměla-li podle stanov družstva býti dána držiteli bytu výpověď, pokud plnil povinnosti z nájemní smlouvy, a příslušelo-li družstvu právo dáti držiteli bytu výpověď, neplatil-li nájemné, muselo by družstvo k opodstatnění výpovědi tvrditi a doložiti, kolik přesně činilo ujednané a také již splatné nájemné a že zálohy na ně držitelem bytu dosud zaplacené nepostačují k jeho plnému zaplacení. Zálohy placené na činži nejsou určitou činží.

(Rozh. ze dne 30. června 1930, Rv I 1140/30.)

Výpověď bytového družstva žalované z bytu ponechal procesní soud první stolice k námitkám žalované v platnosti. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud výpověď z bytu zrušil.

Důvody:

Podle § 21 odst. 5 stanov (společenské smlouvy) žalujícího družstva nesmí držiteli bytu býti dána výpověď, pokud plní povinnosti ze smlouvy nájemní, a podle § 11 čís. 1 nájemního a zadávacího řádu přísluší družstvu právo dáti členům výpověď, když neplatí nájemné do čtvrtého dne splatnosti. V souzeném případě dalo žalující družstvo žalované bez jakéhokoli odůvodnění výpověď z bytu, již až po námitkách žalované, že tu není podmínek, za kterých jí smí býti dána výpověď, odůvodňovalo tvrzením,